

חוק ההתיישנות, תשי"ז-1957

פרק ראשון : התיישנות

1. בחוק זה — הנדרות
 "תביעה" — תביעה אזרחית בין לפני רשות שיפוטית, למעט בית דין דתי, ובין לפני בוררות, לרבות תביעה שכנגד וקיוו.
2. תביעה לקיום זכות כל שהיא נתונה להתיישנות, ואם הוגשה לאחר התיישנותה רשאי הנתבע שלא להיענות לה. התיישנות
3. אין נזקקים לטענה שהתביעה נתיישנה, אם לאחר הגשת התביעה — מתי אין נזקקים לטענת התיישנות
 (1) לא טען הנתבע טענה זו בהודמנות הראשונה;
 (2) הודה הנתבע באחד ההליכים בקיום זכות התובע.
4. הסכים הנתבע בכתב, בכל עת שהיא, שלא יטען טענת התיישנות, אין התביעה נגדו ויתור על טענת התיישנות
5. התיישנות התביעה אין בה כלכד כדי לבטל את הזכות גופה. אין התיישנות מבטלת זכות

פרק שני : תקופת ההתיישנות

6. התקופה בה מתיישנת תביעה שלא הוגשה (להלן — תקופת ההתיישנות) היא — תקופת התיישנות
 (1) בשאינו מקרקעין — שבע שנים;
 (2) במקרקעין — לרבות כל זכות הטעונה רישום בספרי האחוזה — חמישים שנה.
7. תקופת ההתיישנות מתחילה ביום שנולדה עילת התביעה. תחילת התיישנות
8. היתה עילת התביעה תרמית או אונאה מצד הנתבע, תחילת תקופת ההתיישנות ביום שבו נודעה לתובע התרמית או האונאה. תרמית
9. העלים הנתבע מן התובע את העובדות המהוות את עילת התביעה, או שעובדות אלה נעלמו מן התובע מסיבות שלא היתה לו שליטה עליהן, תחילת תקופת ההתיישנות ביום שבו נודעו לתובע עובדות אלה. חעלמח
10. הודה הנתבע בכתב, בכל עת שהיא, בקיום זכות התובע או אם מילא הנתבע אחרי הזכות בחלקה, תחילת תקופת ההתיישנות מיום ההודאה או המילוי כאמור. חודאה בקיום זכות

פרק שלישי : חישוב תקופת ההתיישנות

11. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו עדיין לא מלאו לתובע שמונה עשרה שנה. קפינות

12. (א) בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו היה התובע חולה נפש ולא נתון לפיקוחו של אפוטרופוס.

(ב) היה חולה הנפש נתון לפיקוחו של אפוטרופוס, לא יבוא במנין חישוב תקופת ההתיישנות הזמן שבו טרם נודעו לאפוטרופוס העובדות המהוות את עילת התביעה.

13. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו היה התובע אפוטרופסו של הנתבע או נתון לאפוטרופסותו.

14. (א) בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו היו בעלי הדין נשואים זה לזה.

(ב) לענין סעיף זה, אף אם בוטלו הנישואין מעיקרם, יראו את הזמן שמיום הנישואין עד ביטולם כזמן שהיו נשואים.

15. (א) בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו נמצא אחד מבעלי הדין בשטח מדינה, שמחמת התנאים שהיה נתון בהם שם בעל כרחו או מחמת היתסים שהיו שוררים בין אותה מדינה לבין מדינת ישראל, לא יכול היה בעל הדין לקיים את הכירור המשפטי.

(ב) לענין סעיף זה –

“שטח מדינה” – לרבות כל ארץ חסות ולרבות כל שטח התפוס למעשה בידי מדינה;

“בעל דין” – לגבי נכס המוקנה לאפוטרופוס על נכסי נפקדים, לאפוטרופוס על נכסי גרמנים או לממונה על רכוש האויב – מי שהיה בעל הנכס האמור ערב ההקניה.

16. הוגשה תביעה והתביעה נדחתה באופן שהתובע אינו מנוע מהגיש תביעה חדשה בשל אותה עילה, לא יבוא במנין תקופת ההתיישנות הזמן שבין הגשת התביעה ובין דחייתה.

17. נתעכב מנין תקופת ההתיישנות כאמור בסעיפים 11–16, לא תסתיים תקופת ההתיישנות לפני עבור ששה חדשים מן היום שבו חדל העיכוב.

פרק רביעי: הוראות שונות

18. עברה הזכות לאחר, אין בכך בלבד כדי להשפיע על מנין תקופת ההתיישנות.

19. הסכימו בעלי הדין בכתב על תקופת התיישנות ארוכה או קצרה מן האמורה בחוק זה, תהא התקופת כפי שנקבעה באותו הסכם, ובלבד שלא תקצר מששה חדשים.

20. נושה שיש לו על חובו ערבון, משכנתה או שעבוד אחר כיוצא באלה, אין בהתיישנות כדי לפגוע בזכותו ליפרע מן השעבוד, אלא אם הוסכם בכתב על דרך אחרת.

21. (א) פסק דין בתביעה, שעברו עליו שבע שנים ולא ניתן מאת המוציא לפועל צו לביצועו, רשאי החייב לטעון טענת התיישנות.

(ב) פסק דין בתביעה שאינו ניתן לביצוע על ידי ההוצאה לפועל, והתובע לא דרש מבית המשפט, תוך שבע שנים מיום הפרתו, לאכוף את ביצועו, רשאי החייב לטעון טענת התיישנות.

(ג) פסק דין בתביעה שלפי תכנו אינו טעון ביצוע על ידי ההוצאה לפועל או אכיפת ביצוע על ידי בית המשפט, אינו נתון להתיישנות.

22. היה התובע מנוע, תוך ששת החדשים האחרונים של תקופת ההתיישנות, מהגיש את תביעתו מפני סגירת בית המשפט שבסמכותו נתונה התביעה, לא תסתיים תקופת ההתיישנות לפני עבור ששה חדשים מן היום שבו נפתח בית המשפט האמור.

23. חוק הקרקעות העותמני יתוקן כך:

(1) בסעיף 20 –

(א) במקום המלים "עשר שנים" ו"לעשר שנים" יבואו המלים "חמישים שנה" ו"לחמישים שנה";

(ב) במקום המלים "אם לא הוכח כדת אחד הטעמים החוקיים, כגון קטנות, שטות, אלמות ושהייה במדינות הרחוקות תחום נסיעה" יבואו המלים "אם לא נתקיימו אחד הטעמים המעכבים את חישוב תקופת ההתיישנות";

(2) בסעיף 78, במקום המלים "שעבד והחזיק בה אדם במשך עשר שנים" יבואו המלים "שעיבד והחזיק בה אדם חמישים שנה".

24. במג'לה, בסעיף 1673, יימחקו המלים "חמש עשרה שנה".

25. פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין)¹, תתוקן כך –

(1) בסעיף 50, במקום המלים "הסעיפים 51 עד 55" יבואו המלים "הסעיפים 51, 54 ו-55";

(2) בסעיף 55 –

(א) במקום המלים "בסעיפים 51 עד 54" יבואו המלים "51 ו-54",

(ב) במקום המלים "על פי סעיף 1663 מן החוק האזרחי העותמני" יבואו המלים "על פי הטעמים המעכבים את חישוב תקופת ההתיישנות".

26. בחוק הסחר הימי העותמני מיום 30 באוגוסט 1863, בסעיף 282, במקום המלים "ואם לא הוגשה תביעה עליהן תוך שלושים ואחד יום" יבואו המלים "ואם לא הוגשה תביעה עליהן תוך שנה אחת".

27. בפקודת הנזיקים האזרחיים, 1944², בסעיף 68א, ברישה, במקום המלים "לענין תקופת ההתיישנות" יבואו המלים "לענין תקופת ההתיישנות כתביעה על נזיקין אזרחיים".

28. בפקודת השטרות³, בסעיף 96, בסעיף קטן (א), במקום המלים "חמש שנים" יבואו המלים "שבע שנים".

29. הוראות חוק זה אינן גורעות מכל דין אחר, אלא אם נאמר כך במפורש בחוק זה.

30. (א) זכות שלא ניתן עליה פסק דין של בית משפט או החלטה של פקיד מסדר קר-קעות לפני תחילת חוק זה, לא תקויים אם לא היו מקיימים אותה לפי חוק זה.

(ב) תקופת התיישנות שהתחילה ולא נסתיימה לפני תחילתו של חוק זה תחושב כאילו היה חוק זה בתקפו בשעה שהתחילה תקופת ההתיישנות; אך כתביעה שהיתה תלויה ועומדת ערב תחילתו של חוק זה רשאי בית המשפט לחשב את תקופת ההתיישנות כאמור בחוק זה, אף אם כבר נסתיימה לפני תחילתו של חוק זה; ובלבד שתקופת ההתיישנות לא תקצר מכפי שהיתה נתונה לפני תחילת חוק זה.

תיקון חוק הקרקעות העותמני

תיקון סעיף 1673 למג'לה

תיקון סעיף 55 לפקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין)

תיקון סעיף 282 בחוק הסחר הימי העותמני

תיקון סעיף 68א לפקודת הנזיקים האזרחיים

תיקון סעיף 96 לפקודת השטרות

דינים שמורים

הוראות מעבר

1 חוקי א"י, כרך ב', עמ' 820.

2 ע"ר 1944, תוס' 1 מס' 1380, עמ' 93; ס"ח 206, תשט"ו, עמ' 78.

3 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש, מס' 2, עמ' 12.

- (1) סעיפים 1660-1672 ו-1674 למג'לה;
- (2) סעיפים 52-53 לפקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין);
- (3) סעיפים 176-280 לחוק הסחר הימי העותמני מיום 20 באוגוסט 1863;
- (4) סעיף 68 לחוק המסחרי העותמני;
- (5) סעיפים 143-147 לחוק הזמני על ההוצאה לפועל העותמני מיום 11 במאי 1914;
- (6) סעיפים 68, 68ב, 68ג, 68ד, 71א, לפקודת הנוזקים האזרחיים, 1944;
- (7) סעיף 11 לחוק בנק הדואר, תשי"א-1951⁴;
- (8) סעיף 12(ב) לפקודת מסילות הברזל הממשלתיות, 1936⁵;
- (9) פקודת התיישנות (אויבים ושכויי מלחמה), 1946⁶.

32. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצוע, ובכלל זה תקנות לשם הקניית תוקף להוראות בדבר חישובן וארכן של תקופות התיישנות שנקבעו בהסכם בין ישראל לבין מדינה זרה, או באמנה בינלאומית שישראל צד לה, אף אם ההוראות באותו הסכם או באותה אמנה סוטות מהוראות חוק זה.

דבר הסבר

א. החוק המוצע בא לקבוע חוק אחיד וכולל בדבר התיישנותן של תביעות אזרחיות. כיום מפוזרות ההלכות בנדון על פני חוקים מרובים, פיזור המביא בעקבותיו שוני לא רצוי בארכן של התקופות לגבי סוגים שונים של תביעות. כמו כן, רוב ההלכות הקשורות בפרשת ההתיישנות הנן נחלת החקיקה העותמנית אשר אינן עונות, בדרך כלל, על הבעיות שהתעוררו מאז ועד עתה.

ב. שלושה טעמים עיקריים מנו חכמים בעקרון ההתיישנות:

- א. הקושי לשמור, זמן רב מדי, על ראיות והוכחות.
- ב. מהירות התנועה והחיים של התקופה החדשה, בה חייב כל אדם לדעת מה הן זכויותיו ומה הן חובותיו.
- ג. ההשגחה הארוכה מדי בהגשת התביעה יש בה ריח של מחילה וייתור.

על יסוד הנימוק השלישי, מצויות כמה שיטות משפט המעניקות להתיישנות, מי פחות ומי יותר, תוקף מטריאלי, היינו ירידה לשרשה של הזכות עצמה וביטולה. לא זוהי דרכו של החוק הקיים בישראל, חוק זה גורס, מלבד בחלק מעניני התיישנות במקרקעין, התיישנות פרוצסואלית המונעת בעד התובע, אם הנתבע יטען זאת, מלהשתמש בסעד התביעה כעבור תקופת ההתיישנות, אך אין בהתיישנות כדי לבטל את הזכות גופה הנשארת בידי בעליה. שיטה זו רואה בשני הנימוקים הראשונים, ובשני אלה בלבד, את הרקע לעקרון ההתיישנות.

ג. החוק המוצע מקבל אף הוא את העקרון שבחוק הקיים, שכל כוחה של טענת התיישנות אינה אלא משום תקנת השוק, היינו בגלל הקושי בשמירת הראיות והצורך בדיעת מאזן הזכויות והחובות. נראה כי אין כל הצדקה, לא מבחינה משפטית ולא מטעמים מוסריים,

4 ס"ח 70, תשי"א, עמ' 210.
5 ע"ר 1936, תוס' 1, מס' 593, עמ' 169.
6 ע"ר 1946, תוס' 1, מס' 1517, עמ' 176.

להפקיע זכותו של אדם על סמך ההנחה המפוקפקת שיתכן וויתר עליה. עקרון זה מוצא את ביטויו הברור בפרק הראשון של החוק המוצע, בסעיפים 2-5. סעיף 2 קובע כי הנתבע רשאי לטעון טענת התיישנות, אך אין בית המשפט טוענה מיזמתו הוא. יתירה מזו: לא טען הנתבע טענה זו מיד עם הופעתו בבית המשפט או טען התיישנות אך יחד עם זאת גם הודה בפני בית המשפט שלגוף הענין צודק התובע בתביעתו – לא תישמע עוד טענת ההתיישנות (סעיף 3). נתבע שהסכים בכתב שלא לטעון טענת התיישנות, שוב אין התביעה נתונה להתיישנות (סעיף 4); סעיף 5 מסכם את העקרון בקבעו כי "התיישנות התביעה אין בה בלבד כדי לבטל את הזכות גופה".

ד. הפרק השני של החוק המוצע קובע את ארכה של תקופת ההתיישנות ואת יום תחילתה. ארכה של תקופה זו שנוי במחלוקת בשיטות משפטיות שונות. החוק האנגלי (Limitation Act, 1939) קובע תקופה של שש שנים לגבי חוזים וזיקין (מלבד כמה יוצאים מן הכלל), ושל שתיים עשרה, ולעתים שלושים שנה, לגבי מקרקעין. ה-B.G.B. הגרמני קובע את התקופה של שלושים שנה כתקופת התיישנות כללית אך מפחית תקופה זו לגבי תביעות הנובעות מעסקי מסחר לארבע ואף לשתי שנים. בחוק הקיים בישראל מצויה במגילה תקופת התיישנות כללית של חמש עשרה שנה, אך במקביל לה מצויות תקופות של ארבע שנים לענין נזיקין אזרחיים, עשר או חמש עשרה שנה לגבי סוגי מקרקעין מסויימים ואף שלושים ושש שנה לגבי נכסי ההקדש. החוק המוצע קובע שתי תקופות בלבד לגבי כל סוגי התביעות האזרחיות בהן דנה ההצעה; קביעה זו תכניס אחידות ובהירות בפרשת תקופות ההתיישנות התקופה האחת היא לגבי כל התביעות על נכסים או זכות מכל סוג שהוא שאינם מקרקעין והתקופה השנייה היא לגבי כל התביעות על מקרקעין (סעיף 6). ההבחנה בין שני סוגי תביעות אלה, המקובלת ברוב החוקים, מקורה בכך שזכות במקרקעין שונה במהותה ובאופיה מזכויות מסוג אחר במיוחד לאור ההלכה הקיימת, שאינה משתנית על ידי הצעת חוק זו (ראה סעיפים 23-25), שחוקה בקרקע, כתנאים מסויימים, מקנה למחזיק את הזכות לדרוש את רישומו כבעל הקרקע. תקופת ההתיישנות לגבי כל סוגי התביעות, חוץ מתביעות על מקרקעין, נקבעה לשבע שנים באשר זוהי תקופה סבירה בהי משא ומתן כיום והיא הולכת בעקבות תקופת השמיטה שבהלכה העברית. תקופת ההתיישנות לגבי תביעות על מקרקעין נקבעה לחמישים שנה לאור הרקע המיוחד, עליו עמדנו לעיל, המאפיין תביעות וזכויות מסוג זה, ואף זה בעקבות תקופת היובל שבהלכה העברית. יצויין כאן שתביעות בעניני הפקעות, תגמולים וחוקים פיסקליים שונים, אשר אופיין שונה מכל סוגי יתר התביעות, אינן כלולות במסגרת החוק המוצע ובהן יישארו גם להבא תקופות ההתיישנות הקבועות בחוקים מיוחדים אלה (ראה סעיף 29).

תחילת תקופת ההתיישנות היא, בדרך כלל, היום בו נולדה עילת התביעה, הוא קנה" המידה המקובל גם כיום. סעיפים 8 ו-9 מפרטים את המקרים היוצאים מכלל זה. מקרים אלה המה כאשר התביעה היא תרמית מטעם הנתבע, שאזי מתחילה תקופת ההתיישנות ביום שבו נודע לתובע על התרמית, או כאשר נתבע העלים מן התובע את העובדות המהוות את עילת התביעה או שעובדות אלה נעלמו מהתובע מסיבות שלא היתה לו שליטה עליהן, שאזי מתחילה תקופת ההתיישנות מהיום שבו נודעו לתובע עובדות אלה. סעיף 11 דן במקרים בהם החל אמנם מירוץ תקופת ההתיישנות אך פעולה מסויימת מצד הנתבע מפסיקה ומבטלת את תקופת ההתיישנות שעברה עד קרות אותו מקרה. כזהו הדין כאשר הנתבע הודה בכתב אף מחוץ לכתלי בית המשפט, בקיום זכותו של התובע או אם פרע חלק מהחוב הנדרש ממנו, דבר שיש בו מעין הודאה בקיום החוב. הוראות סעיפים אלה מקורן בחלקן בחוק הקיים (כגון הודאה בכתב מחוץ לכתלי בית המשפט) ובחלקן בהוראות מקבילות בחוקים אחרים (כגון פרעון חלקי).

ה. הפרק השלישי דן בפרקי זמן מסויימים המוצאים מכלל מנין תקופת ההתיישנות. במקרים אלה התקופה שכבר עברה אינה מתבטלת אלא שהמשך מירוך ההתיישנות מתעכב בגלל מצב מסויים בו נתון התובע או אחד מבעלי הדין. פרקי זמן אלה המה תקופת קטינותו של התובע, תקופת מחלת נפש של התובע שלא היה נתון לפיקוחו של אפוטרופוס, תקופה בה היו קיימים יחסי אפוטרופסות בין בעלי הדין, תקופת הנישואין בין בעלי הדין שהיו בני-זוג וכן התקופה שבה שהה אחד מבעלי הדין מחוץ לישראל בנסיבות כאלה שלא יכול היה לקיים במקום הימצאו את הברור המשפטי. בחלקן מצויות הוראות אלה, בשינויים מסויימים, בחוק הקיים, כגון קטינות ומחלת נפש, ובחלקן מצויות הוראות דומות בשיטות משפטיות אחרות, כגון תקופת הנישואין. סעיף 16 מוסיף הוראה חדשה, לפיה אם נדחתה תביעה ללא דיון בגופו של ענין אלא על סמך טענות פרלימנריות כגון חוסר סמכות וכדו', לא יובא במנין תקופת ההתיישנות אותו פרק זמן שבין הגשת התביעה ודחייתה כדי לא לקפח את בעל הדין שהפסיד את זמנו בגלל טעות פורמלית בהגשת התביעה.

ו. הפרק הרביעי מכיל הוראות שונות אשר בחלקן משלימות את ההוראות שבסעיפים הקודמים ובחלקן מתאמות הוראות שבחוקים אחרים להוראות החוק המוצע. סעיף 19 מאפשר לבעלי הדין להסכים על תקופת התיישנות ארוכה או קצרה יותר מהקבועה בחוק ובלבד שהתקופה לא תקצר משהה חדשים; סעיף 20 מאפשר לבעל חוב שבידו מצוי משכון או שעבוד אחר על חובו ליפרע ממשכון זה אף אם עברה תקופת ההתיישנות, הואיל ועצם הזכות, כאמור לעיל, לא בטלה אף לאחר עבור תקופת ההתיישנות. סעיף 21 דן בדבר התיישנות של פסקי דין מסוגים שונים, וסעיף 22 קובע תקופה מינימלית השמורה לתובע אם תוך ששת החודשים האחרונים לתקופת ההתיישנות נסגר בית המשפט אשר אליו צריכה להיות מוגשת התביעה, הוראה הדומה בתכונה לסעיף 17, המבטיח אף הוא תקופה מינימלית של ששה חדשים אחרונים פנויים מכל עיכוב בהגשת התביעה.

בניגוד לסעיף 28 המשווה את תקופת ההתיישנות לגבי שטרי חליפין לתקופת ההתיישנות האחידה של שבע שנים (מלבד לגבי המסב שלגביו נשאת התקופה של שנה אחת באשר לא ניתן להאריך את אחריותו של המסב לתקופה ארוכה מדי) קובע סעיף 25 תקופת התיישנות של שנה אחת (במקום 31 יום) בקשר לתביעות על סחורות שניזוקו בהובלה ימית. תקופה קצרה זו נקבעה בהתחשב עם תקופה דומה שנקבעה באמנת בריסל בנדון אשר ישראל צד לה. כדי שהוראות חוק זה לא יפגעו בהוראות דומות המצויות באמנות אחרות אשר ישראל צד להן, מעניק סעיף 32 לשר המשפטים סמכות לקבוע תקנות המקנות תוקף להוראות כאלה באמנות או בהסכמים בינלאומיים.

ז. החוק המוצע אינו דן בגוף הלכות ההתיישנות הנוגעות לענייני מקרקעין. תיקונן והסדרן של הלכות אלה מקומם בחוק הקובע את דיני הקרקעות באשר ענייני ההתיישנות בקרקעות אופי מיוחד ושונה להם מדיני התיישנות בכלל. אך בשני דברים כלליים מתקן החוק המוצע אף את דיני ההתיישנות לגבי קרקעות, והמה קביעת תקופת התיישנות אחידה של חמישים שנה לכל סוגי הקרקעות הנתונים לדיני ההתיישנות (סעיפים 6, 23 ו-24). והחלת התנאים המעכבים את ההתיישנות שנקבעו בהצעה זו, כגון קטינות, מחלת נפש, שְׁהִיה מחוץ לישראל וכיוצא באלה, אף בענייני התיישנות של מקרקעין (סעיפים 23 ו-25) יש לציין גם כי ההצעה מבטלת את הסעיפים 52 ו-53 לפקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין) המאפשרות מתן זכות חזקה, אך לא זכות בעלות, גם אם עדיין לא החזיקו בקרקע תקופת התיישנות. השימוש בסעיפים אלה נדיר הוא ביותר ועוד בזמן המנדט, בשנת 1944, הוצע לבטלם.

ואלה הוראות החוק שבוטלו או תוקנו כחוק המוצע:

א. מג'לה, על התיישנות

1660. תביעות חוב ופקדון ונחלת מלך וירושה, ותביעות מהקדש מעין דמי-קצבה, שליטה על פי שכירות-כפולה, ממונות-מותנית, ופירות שאינן נוגעות בעצם ההקדש, ותביעות שאינן נוגעות לציבור — הרי לאחר שעברו עליהן חמש-עשרה שנה, שוב אין נזקקין להן.

תביעות שלא בענין הקדש וציבור, 15 שנה

1661. תביעות ממונה-ההקדש ושל האוכל מפירותיו הנוגעות לעצם ההקדש, נזקקים להן תוך שלושים ושש שנה.

בנכסי הקדש — 36 שנה

אבל אם עברו שלושים ושש שנה, שוב אין נזקקין להן. כיצד? מי שהחזיק בנחלה והשתמש בה כדרך שימוש בעלים בקנין מלך משך שלושים ושש שנה, ולאחר בא ממונה ההקדש בתביעה לאמר: "נחלה זו מנכסי הקדש היא" — אין נזקקין לתביעתו.

1662. תביעות דרך-היחיד וזכות-הנטיפה וזכות-ההשקאה, הרי אם היו בנחלות מלך אין נזקקים להן לאחר שעברו עליהן חמש עשרה שנה. וכשהם בנחלות הקדש, יכול הממונה לתבוע עד שלושים ושש שנה.

תביעת זכות בנחלת מלך — 15 שנה, בנחלת הקדש — 36 שנה

כשם שאין שומעים לתביעת אדמת מירי לאחר עשר שנים, כך תביעות בענין דרך היחיד והנטיפה וזכות-ההשקאה באדמת מירי שעברו עליהן עשר שנים, אין נזקקין להן.

1663. התיישנות בנדון דידן, כלומר, זו שיש בה משום מניעה לשמיעת התביעה, היא עבירת זמן שלא בטעם מספיק, ואילו אין מחשבים את הזמן שעבר מחמת טעם כשר כדת, כגון קטנות התובע, בין אם היה לו אפוטרופוס ובין שלא היה לו אפוטרופוס, או היותו שוטה או פתי-ביותר, או משום שהיה במדינה אחרת במרחק תחום-נסיעה, או שהיה בעל דינו אילם.

לפיכך מחשבים את ההתיישנות משעה שעבר ובטל הטעם.

כיצד? אין מחשבים את הזמן שעבר על אדם בקטנותו, אבל מחשבים את ההתיישנות מיום שהגיע לכלל בגרות, וכן מי שהיתה לו תביעה על אילם, הואיל ולא יכול היה לתבוע כל עוד היתה אלמותו של בעל דינו קיימת, אין בהתיישנות כדי מניעה לשמיעת הטענה ומחשבים את ההתיישנות מיום שבטלה האלמות.

1664. תחום-נסיעה הוא מרחק של נסיעה רגילה תוך שלושה ימים, כלומר, נסיעה של שמונה עשרה שעה.

תחום נסיעה (מירת ספ"ד בעיר)

1665. שנים היושבים בשתי ערים שונות הרחוקות זו מזו תחום נסיעה הנפגשים לפרקים, אחת תוך שנים-מספר, וניתנה להם האפשרות בזה להידיין, ולא תבע אחד מהשני כלום ונתיישנה התביעה, הרי אם בא האחד על השני בתביעה שקדם ענינה לזמן ההתיישנות, אין נזקקים לתביעתו.

תושבי ערים שונות הנפגשים לפרקים

1666. מי שתבע לפרקים את חברו בפני השופט, באיזה ענין, אחת תוך כל שנות-מספר, ועברו חמש עשרה שנה ולא נגמר הדין, אין בזה משום מניעה לשמיעת התביעה.

אין התיישנות לאחר תביעת

אבל דרישה שלא בפני השופט אינה מבטלת את ההתיישנות. לפיכך, מי שדרש ותבע זכותו מחוץ לבית המשפט, ועבר זמן כדי התיישנות התביעה, שוב אין נזקקים לתביעתו.

1667. מחשבים את ההתיישנות מהיום שבו הגיעה הזכות לתבוע את נושא-התביעה. לפיכך תביעת חוב שהאריכו זמנו, מחשבים את ההתיישנות מהיום שבו צריך היה החוב להיפרע, הואיל ולא היתה קודם לכן זכות לתבוע לדרוש ולתבוע את החוב הזה.

ההתיישנות מתחילה מיום שנולדה הזכות

כיצד? מי שתבע את חברו לאמר: "לפני חמש-עשרה שנה מכרתי לך חפץ פלוני על מנת שתשלם לי את מחירו לאחר שלוש שנים, ונשאר לי בידך כך-וכך גרש חוב, מחיר החפץ הנמכר" – שומעים לו, מאחר שלא עברו משעת חובת הפרעון אלא שתי-עשרה שנה בלבד.

הוא הדין בהקדש המוקדש לבנים, דור אחר דור, אין מחשבים בו את התיישנות החבי"עוּת לגבי הדור השני אלא משעה שעבר ובטל הדור הראשון מהעולם; הואיל ולא היתה זכות תביעה לדור השני כל עוד ימי הדור הראשון.

וכן בתביעות מוהר-מאוחר, מחשבים את התיישנות משעת-הגירוּשין או משעת פטירת הבעל או האשה, הואיל והמוהר-המאוחר, זמנו משעת הגירוּשין או המות.

1668. בתביעת חוב ממי-שפשט-רגל אין מחשבים את התיישנות אלא מיום שפסקה פשיטת-הרגל.

התיישנות
משנפסקה
פשיטת הרגל

כיצד? מי שהיה בחזקת פושט-רגל תוך חמש-עשרה שנה רצופות, וידוע שטרם שב למעמדו, ובא אדם ותבעו לאמר: "מלפני חמש-עשרה שנה היה לי בידך כך-וכך גרש מסיבה פלונית, ולא יכולתי לתבוע ממך מאחר שהיית פושט-רגל תוך כל אותו הזמן, ועכשיו הואיל ובידך לפרוע את החוב הריני תובעך" – שומעים לו.

1669. מי שהזניח את תביעתו ולא טען כדלעיל, ונמצאה התיישנות, הרי כשם שאין בזקקים לתביעת עצמו בחייו, כך אין שומעים לתביעת יורשיו אחריו.

ההתיישנות
פוגעת גם בזכות
היורשים

1670. הזניח המוריש את התביעה תוך זמן ידוע והיורש זמן ידוע, ונצטרפו שני הזמנים כדי התיישנות – אין בזקקים לתביעה.

1671. מוכר וקונה ונותן מתנה ומקבלה, הרי הם כמוריש ויורש.

מוכר ולוקח
נותן ומקבל-מתנה

כיצד? מי שהחזיק במגרש ונהג בו דרך בעלים תוך חמש-עשרה שנה, והיה שם אדם שביטו סמוך לאותו מגרש שראה ושתק כל אותו הזמן, ולאחר מכר את ביתו לאחר, ובא הקונה ותבע לאמר: "מגרש זה הוא דרך-היחיד של הבית אשר קניתי" – אין בזקקים לו. הוא הדין אם שתק המוכר זמן מה והקונה זמן ידוע, ונצטרפו שני הזמנים כדי הת-יישנות – אין בזקקים לתביעת הקונה.

התיישנות לנכח
אחרים מחיורשים

1672. נמצאה התיישנות לגבי אחדים מהיורשים בענין תביעת נכסים שיש לו למוריש אצל אחרים, ולא היתה התיישנות ביחס ליורשים אחרים מאיזה טעם שהוא, כגון מחמת קטנות, ותבעו את הנכסים והוכיחו תביעתם בראיה, פוסקים לזכותם כחלקם בנשוא-התביעה, ואין בפסק-דין זה כדי לזכות גם את שאר היורשים.

שכירות

1673. מי שהודה שהיה שוכר נחלה, אין לו חזקה לקנין בעלות בה מחמת שדר בה חמש-עשרה שנה, אבל אם באו וטענו הבעלים לאמר: "נחלה זו שלי היא, השכרתיה לך לפני כך-וכך שנים והייתי נוטל שכרה בקביעות", הרי אם שכירות זו היה לה קול, בזקקים לתביעה; אם אין לה קול – אין בזקקים לתביעה.

הודעת הנתבע
מכסת את
התיישנות

1674. אין זכות עוברת ובטלה על ידי קדמות הזמן לפיכך, תביעה שיש בה התיישנות והודה הנתבע בפירוש בפני השופט שנשארה לו עדיין לתבוע הזכות עד היום, אין משגיחים בהתיישנות ומחייבים את הנתבע לפי הודאתו.

אבל אם לא הודה הנתבע בפני השופט, וטען התובע שהודה הנתבע במקום אחר, הרי כשם שאין בזקקים לעצם תביעתו של תובע, כך אין בזקקים גם לתביעתו בדבר ההודעה. אבל אם ההודאה הנדונה יצא עליה שטר בכתב ידו של הנתבע ולא נמצא כדי התיישנות מיום כתיבת השטר עד יום התביעה, בזקקים לתביעה בדבר ההודאה.

ב. חוק הקרקעות העותמני

סעיף 20

אין שומעים תביעות בקשר לקרקעות המוחזקות על פי שטר-טאבו, שהחזיקו בהן עשר שנים ללא עורר, אם לא הוכח כדת אחד הטעמים החוקיים, כגון קטנות, שטות, אלמות, ושהייה במדינות הרחוקות תחום נסיעה. החל מתאריך שעברו ובטלו הטעמים הללו ועד לעשר שנים שומעים תביעות בקשר עם קרקעות, אך אם עברה תקופה הנזכרת אין שומעים. אם הכיר הודה הנתבע שהחזיק בקרקעות שבידו וזרען כמתערב, אין ערך לעבירת הזמן ולא להחזקתו ואת הקרקעות יקחו ממנו ויחזירו למחזיק האמיתי.

סעיף 78

אדמת מירי, או מוקופה, שעיבד והחזיק בה אדם במשך עשר שנים באין מפריע, תיחשב זכות-ההחזקה שלו כמוכחת, בין אם היה ובין אם לא היה בידו מסמך ברי-תוקף ואין רואים אדמה כזו כנטושה, אלא נותנים לו בחינם שטר טאבו חדש. אך אם הכיר המחזיק והודה בעצמו, שתפס אדמה נטושה בלא זכות, אין מתחשבים בתקופת הזמן שעברה ומציעים לו לקבל את הקרקע בשווי הטאבו; ואם סירב, תימסר פומבית לדורש.

ג. פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין)

סעיף 50

הסעיפים 51 עד 55 יחולו לגבי כל אזור סידור.

סעיף 52

אם נתברר לפקיד המסדר כי איזו קרקע רשומה על שמו של אדם, וכי —

(א) אדם אחר מחזיק בה במסיבות כאלו, שאם חזקתו נמשכת לתקופה הקבועה בחוק, לא יודקק לאחר מכן לשום תביעה שיגיש הבעל הרשום לקבלת הקרקע בחזרה.
(ב) אין אפשרות למצוא את עקבותיו של הבעל הרשום, או שאין הוא מגיש כל תביעה לקרקע;

יכול הוא לרשום בלוח-הזכויות את שמו של המחזיק בתורת אדם אשר לו זכות חוקה ויציין את התאריך שבו החלה חזקתו.

סעיף 53

אלו תהיינה תוצאות הרישום של זכות החזקה —

(א) (1) מי שנרשמו קודם לכן כבעלים או יורשים שהיו זכאים לאחר מכן לקבל את הקרקע בחזרה בדרך משפט; בתנאי שהמשפט יוגש בתוך מועד שנקבע בחוק;

(2) הסופר הראשי של בית המשפט אשר בפניו תוחל כל תביעה עפ"י פסקת-משנה (1) מפסקה זו, ימסור מיד מודעה על כך למנהל מחלקת רישום הקרקעות.

(ב) אם הוגש משפט במועד הקבוע וניתן פסק-דין לזכותו של הבעל-הרשום או לזכות יורשיו ונרשם אותו פסק-דין, מוחקין את הרישום של בעל זכות-ההחזקה, וטובת ההגאה של כל אדם התובע מכוחו רואין אותה כבטלה למן תאריך הרישום של פסק-הדין.

(ג) מי שרשום כבעל זכות החזקה ויורשיו, יחשבו כבעל הקרקע ויהיו זכאים בהכנסה המתקבלת הימנה עד לתאריך רישום פסק-הדין לקבלת הקרקע על ידי בעל הקרקע הרשום.

(ד) אם לא הגישו הבעל-הרשום או יורשיו משפט לקבלת הקרקע בחזרה במועד הקבוע בחוק, או אם במשך אותה תקופה יודיעו ככתב הבעל-הרשום או יורשיו למנהל מחלקת רישום הקרקעות את דבר הסכמתם לרישום האדם הרשום בזכות-החזקה, בתור בעל הקרקע, מנהל מחלקת רישום הקרקעות ימחוק את רישומו של בעל-הקרקע הרשום וירשום את בעל-זכות-החזקה כבעל הקרקע, וכל זכויות וטובות ההנאה בקרקע של מי שהיה רשום קודם לכן כבעל-הקרקע תחדלנה ותסתיימנה.

(ה) שום העברה, פרט להעברה שחלה במות בעל הקרקע הרשום או במות האישי הרשום כבעל-זכות-ההחזקה, לא יהא לה תוקף של פעולה היוצרת זכות על הקרקע, ואין לרשום בספרי האחוזה כל רשימה על כך.

סעיף 55

שום דבר האמור בסעיפים 51 עד 54 לא יפגע בזכותו של אדם שיש לו צידוק חוקי, עפ"י סעיף 1663 מן החוק הארזחי העותמני, לתבוע כל זכות לקרקע שנרשמה על שמו של אדם אחר מתוך שהחזיק בה למשך התקופה שנקבעה בחוק.

ד. חוק המסחר הימי העותמני

276. כל תביעה הנובעת משטרה-הלואה-על-גוף-האניה או מפוליסת-ביטוח מתיישנת לאחר חמש שנים מתאריך החוזה.

277. תביעות לאספקת עצים, מפרשים, עוגנים וכל יתר הדברים הדרושים לשם בניה, תיקון ציוד ולשם מצרכי מזון לאניה, ותביעות למשכורות העובדים ועבודות שנעשו באניה, מתיישנות שלוש שנים לאחר ביצוע האספקות וקבלת העבודה.

278. כל התביעות לתשלום עבור שכר-ההובלה, משכורות ותשלומים של רב-החובל, של הקצינים, הימאים, וחברי הצוות האחרים, וכן תביעות לתשלום המגיע מהנוסעים ודרישות למסירת הסחורות, מתיישנות שנה אחת לאחר שהגיעה האניה; תביעות למונבות שסופקו לימאים ולאנשי הצוות האחרים לפי פקודת רב-החובל מתיישנות שנה אחת לאחר המסירה.

279 (1). התובעים שנטענה נגדם טענת התיישנות, לפי סעיפים 276, 277, 278 דלעיל, יכולים להטיל על הנתבעים את השבועה כי פרעו את חובותיהם בשלמותם; ובמקרה של פטירת הנתבע, אפשר להטיל שבועה על אלמנתו של המנוח ויורשיו או אפוטרופסיו (אם הם קטנים) כי לא ידעו על קיומו של החוב.

280. אין התיישנות חלה אם קיימת זכות-קניין, התחייבות, או סידור חשבון סופי חתום על ידי החייב, או אינטרפלציה, העדה (פרוטסט) או דרישה משפטית שנעשו כהלכה והודעו בזמן על ידי הנושה.

אך אם חלפו שלוש שנים מיום האינטרפלציה המשפטית בלי שהנושה ימשיך במשפט, הרי התביעה, הנחשבת לבטלה על פי בקשת החייב, תתיישן על ידי חליפת הזמן אם המועד הנדרש לכך עבר כבר.

281. חסומות כל התביעות נגד רב-החובל והמבטחים לבזקים שנגרמו לסחורות שהוטענו, אם הן נתקבלו בלי העדה (פרוטסט); כן חסומות כל התביעות נגד שוכר-האניה עבור היזק (average) אם רב החובל מסר את הסחורות וקיבל את שכר-ההובלה שלו בלי מחאה; וכן חסומות כל התביעות לפיצויים עבור הבזקים שנגרמו על ידי התנגשות, כשרב-החובל היה יכול לפעול, אם לא ביקש אותם כלל.

הערה: החוק המוצע אינו מבטל סעיף 281 הב"ל, באשר אינו דן בענין של התיישנות.

282. מחאות ודרישות אלה הן בטלות ומבוטלות אם לא נעשו והודעו תוך 48 שעות; ואם לא הוגשה תביעה עליהן תוך 31 יום.

שאלות הנוגעות להתנגשויות ימיות קלות ערך, שאפשר ליישבן באופן ידידותי, רשאים ליישבן בהתערבות מנהל הנמל בכירה, ובהתערבות ראשי הנמלים ביתר חלקי הארץ; במקרים של ריב, תועברנה השאלות לבית המשפט למסחר ימי בכירה, ולבית המשפט המסחרי ביתר חלקי הארץ.

ה. חוק מסחרי עותמני

65. לא תישמע שום תביעה איזו שהיא נגד מוביל אחרי שנעשתה מסירת הסחורות המור-בלות ואחרי ששולם שכר הובלתן.

הערה: החוק המוצע אינו מבטל סעיף 65 הנ"ל, באשר אינו דן בענין של התיישנות.

68. כל התביעות נגד הסוכן והמוביל על יסוד אבידת הסחורות או קלקולה, מתיישנות כעבור ששה חדשים, במקרה של הובלה תוך תחומי תורכיה, וכעבור שנה – במקרה של הובלה לחוץ לארץ, והמנין הוא, במקרה של אבידה, מן היום בו צריך היה לבצע את הובלת הסחורות, ובמקרה קלקול – מן היום בו נמסרה הסחורה; כלי לפגוע במקרי תרמית או מעילה באמון.

ו. החוק הזמני על ההוצאה לפועל העותמני

143. פסקי הדין, ויתר הניירות הנמצאים במשרד ההוצאה לפועל לשם הוצאה לפועל, שעברו עליהם ששה חדשים תמימים מיום הפעולה האחרונה, ולא פנו בעליהם אודותם למשרד ההוצאה לפועל, יאחרו את הוצאתם לפועל, חוץ אם הוגשה בקשת דרישה מחדש.

144. אם זמן ההפסקה הנזכר בסעיף הקודם, הגיע לחמש עשרה שנה, לא נשאר שום מקום להוצאת פסקי הדין והניירות האלה לפועל.

145. כל חפץ או סכום שהופקד במשרד ההוצאה לפועל, אם עברו חמש שנים מיום מסירת ההודעה לאיש הנועד אליו מיום הפרסום בעתון, במקרה שמקום מגורו אינו ידוע, ולא בא לדרשו ולקחתו, – תבטל זכות דרישתו ויועבר לבית האוצר לזכות הממשלה.

146. הסיבות החוקיות המפסיקות את ההתיישנות בענינים אזרחיים, הן חלות גם במקרים הנזכרים בסעיפים 144, 145, אלא שמן התנאי, שתביעות כאלה תיפתרנה על ידי פסק דין מבית המשפט.

147 (1). ההוראות הנזכרות בסעיפים 144, 145 חלות על כל פסקי הדין ומסמכים שנמסרו למשרד ההוצאה לפועל לפני פרסום החוק הזה, אבל אין הן חלות על דרישות המוגשות בתוך שנה, מיום תאריך ההודעה או הפרסום, שייעשו אחרי פרסום החוק הזה.

מסמכים ופקדונות שלא הגיעו עוד לידי התיישנות לפי החוק הזה, תשאר זכות הדרישה ביחס אליהם מתאריך הפעולה האחרונה, כתנאי שלא עבר עליהם פחות משנה, כפי הנזכר בפסקה הקודמת.

ז. פקודת הנוזקים האזרחיים, 1944

68. תקופת ההתיישנות בתביעה על גזיקין אזרחיים היא ארבע שנים מיום שנולדה עילת התביעה.

התיישנות

68א. "היום שנולדה עילת התביעה" הוא, לענין תקופת ההתיישנות, אחד מאלה:

יום התילת
התיישנות

(א) מקום שעילת התביעה היא מעשה או מחדל – היום שבו אירע אותו מעשה או מחדל; היה המעשה או המחדל נמשך והולך – היום שבו חדל.

(ב) מקום שעילת התביעה היא נזק שנגרם על ידי מעשה או מחדל – היום שבו אירע אותו נזק; לא נתגלה הנזק ביום שאירע – היום שבו נתגלה הנזק, אלא שבמקרה אחרון זה תתיישן התביעה אם לא הוגשה תוך עשר שנים מיום אירוע הנזק.

התיישנות
בטקסת של
העלמה

68ב. העלים הנחבע במרמה את הנזיקין האזרחיים תחזיל תקופת ההתיישנות ביום שבו גודע לתובע על נזיקין אלה.

התיישנות לגבי
קטינים ופסולי
דין

68ג. (א) היה התובע, ביום שבו נולדה עילת התביעה, קטין או חולה נפש, – תחזיל תקופת ההתיישנות ביום שבו בגר או הכריא, ואם מת הקטין או חולה הנפש – מיום המוות;

(ב) היתה התביעה על נזקי גוף – לא תידחה תחילת תקופת ההתיישנות אלא אם ביום היוולד עילת התביעה לא היה הקטין או חולה הנפש נתון לפיקוחו של אפוטרופוס; היה נתון לפיקוחו של אפוטרופוס כאמור, תחזיל תקופת ההתיישנות מיום שנודע לאפוטרופוס על נזקי גוף אלה.

(ג) בסעיף זה:

“קטין” – מי שלא מלאו לו שמונה עשרה שנה.

“נזקי גוף” – לרבות פגיעה בכושר השכלי.

התיישנות לגבי
הנמצא מחוץ
לישראל

78ד. בחישוב תקופת ההתיישנות לא תבוא במנין כל תקופה שבה נמצא אחד מבעלי הדין בשטח מדינה שמחמת התנאים או היחסים שהיו שוררים בינה לבין מדינת ישראל, לא יכול היה בעל הדין לקיים את הבריור המשפטי.

בסעיף זה, “שטח מדינה” – לרבות כל שטח התפוס בידיה למעשה.

חוראות חיקוקים
אחרים שלא יחולו

71זא. חוראות סעיף 11 לחוק בנק הדואר, תשי”א – 1951, וסעיף 12 (4) לפקודת מסילות הברזל הממשלתיות, 1936, לא יחולו על תביעות לפי פקודה זו.

ה. סעיף 11 לחוק בנק הדואר, תשי”א – 1951:

לא תוגש תביעה נגד בנק הדואר, אלא תוך שנתיים מיום שנולדה עילת התביעה; הוראה זו לא תחול על תביעה להחזרת כספים ששולמו לבנק הדואר ולתשלום ריבית המגיעה ממנו.

ט. סעיף 12, סעיף קטן (4) לפקודת מסילות הברזל הממשלתיות, 1936

לא תוגש שום תביעה נגד ההנהלה אלא תוך ששה חדשים מן היום שבו נוצרה עילת התביעה.

י. פקודת התיישנות (אויבים ושבווי מלחמה)

1. הפקודה הזאת תיקרא פקודת הגבלה (אויבים ושבווי מלחמה), 1946.
2. (1) בפקודה הזאת —

שם קצר

מירוש

“אויב” מובנו אדם כל שהוא, שהוא אויב או נחשב לאויב מכוח תקפו של התנאי לסעיף קטן (1) של סעיף 4 מפקודת המסחר עם האויב, 1939, או אשר רואים אותו כאויב מכוח תקפו של צו שניתן לפי סעיף קטן (2) של סעיף 4 מפקודת המסחר עם האויב, 1939, לצר-כים כל-שהם של פקודת המסחר עם האויב, 1939, אלא שבשעת הכירור אם אדם הוא אויב כזה, יהיה לביטוי “ארץ אויב”, שבסעיף 4 של פקודת המסחר עם האויב, 1939, המובן, המיועד בסעיף הזה לביטוי “שטח-ארץ-אויב”;

“דבר-חוק של הגבלה” מובנו חוק כל שהוא, העומד בתקפו בפלשתינה (א״י) בתאריך חיקוקה של הפקודה הזאת, שלפניו נקבעה איזו תקופה כתקופה, שבהמשכה דרוש להגיש תביעה כל שהיא אשר אליה מתייחס אותו חוק, אבל אינו כולל חוק כל שהוא הקובע איזו תקופה, אשר בהמשכה יש לכונן משא ומתן משפטי פלילי כל שהוא, או משא ומתן משפטי כל שהוא על היפרעות קנס כל שהוא, שהוטל כעונש על עבירה פלילית.

“שטח ארץ אויב” מובנו —

(א) שטח כל שהוא, שהוא שטח ארץ אויב, כפי שהוגדר בסעיף קטן (1) של סעיף 2 מפקודת המסחר עם האויב, 1939; וגם

(ב) שטח כל שהוא, אשר בו נוהגים, מכוח תקפם של סעיפים 14 או 15 של פקודת הסחר עם האויב, 1939, או צו כל שהוא שניתן לפי הסעיפים 14 או 15 האמורים, לצורך כל שהוא מצרכיה של הפקודה הנ״ל, כלגבי שטח-ארץ אויב כפי שהוגדר כן; “תביעה משפטית” מובנה משא-ומתן משפטי אזרחי לפני בית-משפט או בית דין כל שהם, כולל משא ומתן לפני פקיד סידור לשם שמיעת תביעות לפי פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין) ומשא ומתן של בוררות.

(2) רימוזים בפקודה הזאת על אדם כל שהוא, שהוא צד נחוץ בתביעה משפטית, יתבארו ככוללים רימוזים על אדם כל-שהוא, שהוא צד נחוץ כזה, אלמלא קביעותיו של סעיף 9 מפקודת המסחר עם האויב, או כל צו שניתן לפיה.

(3) רימוזים בפקודה הזאת על תקופה, שבהמשכה היה אדם כל שהוא עצור בשטח ארץ אויב, יתבארו ככוללים רימוזים לתקופה כל שהיא, הבאה מיד לאחר תקופה של מעצר כזה, שבהמשכה נשאר אותו אדם בשטח ארץ אויב.

(4) סעיף קטן (2) של סעיף 2 מפקודת המסחר עם האויב, 1939 (המתקין כי תעודת אישור מאת הנציב העליון, תשמש — לצרכי משא ומתן משפטי, לפי פקודה זאת, או משא ומתן הנובע ממנו — עדות סופית לענינים מסויימים המשפיעים על הגדרת “שטח ארץ אויב”), תהיה נודעת לו חלות לצרכי תביעה כל שהיא, שאליה מתייחסת הפקודה הזאת.

3. (1) אם בזמן כל שהוא, לפני תום התקופה שנקבעה בכל דבר חוק של הגבלה להגשת תביעה משפטית כל שהיא, היה אדם כל שהוא — שהיה צד נחוץ בתביעה המשפטית הזאת, אילו היתה מוגשת אז — אויב או היה עצור בשטח ארץ אויב, יהיו רואים את התקופה הנ״ל כאילו לא נמשכה כל זמן שהאדם הנ״ל היה אויב או היה עצור, ובשום מקרה לא יתתם התקופה לפני עבור שנים עשר חודש למן התאריך שבו חדל מלהיות אויב או עצור, או — במקרה שהוקנה נושאה של אותה תביעה משפטית לאפוטרופוס בצו שניתן לפי סעיף 9 של

התליית תקופת
ההגבלה, מקום
שהיה הצד אויב
או עצור בשטח
ארץ אויב

פקודת המסחר עם האויב, 1939 — לפני עבור שנים עשר חודש למן התאריך, שבו חדל אותו נושא מלהיות מוקנה כן, או למן תאריך חיקוקה של הפקודה הזאת, הכל לפי התאריך המאוחר יותר;

בתנאי כי מקום שהיה אדם כל-שהוא אויב רק ביחס לעסק שניהל בשטח ארץ אויב, יהיה הסעיף הזה חל, במידה שהדבר נוגע באותו אדם, רק על תביעות משפטיות הנובעות ממהלך העסק ההוא.

(2) אם יוכח בתביעה משפטית כל שהיא שבזמן כל שהוא התגורר אדם כל שהוא, או ניהל עסק, או היה עצור, בשטח ארץ אויב, או ידוע בו לאחרונה שהתגורר בשטח ארץ, שנעשה לאחר מכן לשטח ארץ אויב, יהיו מניחים — לצרכי הפקודה הזאת — שהמשיך להתגורר או לנהל עסק או להיות עצור, הכל לפי הענין, באותו שטח ארץ, עד אשר חדל זה מלהיות שטח ארץ אויב, אלא אם יוכח שחדל מלהתגורר, או מלנהל עסק, או מלהיות עצור, באותו שטח ארץ בתאריך קודם לזה.

(3) אם אירע שהיו שתי תקופות או יותר משתים שבהן היה אדם כל שהוא — שהיה צד הכרחי כאמור לעיל — אויב או עצור בשטח ארץ אויב, ינהגו באותן תקופות — לצרכי הפקודה הזאת — ככתקופה אחת רצופה, ואותה תקופה תהיה מתחילה עם תחילתה של התקופה הראשונה ומסתיימת עם סופה של האחרונה.

חלות הפקודה
על הכתר
והממשלה

4. בלי לפגוע בכללות חלותה של הפקודה הזאת, מצהירים בזה כי הפקודה הזאת תחול על משא ומתן משפטי שבו משתמשים צד הכתר או ממשלת הוד רוממותו או כל מחלקה ממחלקותיה או ממשלת פלשתינה (א"י) או כל מחלקה ממחלקותיה.

תחילת תוקף

5. יהיו רואים את הפקודה הזאת כאילו נכנסה לתקפה ביום 3 בספטמבר 1939.

י"א. פקודת השטרות

התיישנותן של
תובענות

96. (א) אין להיזקק לתובענה על פי שטר חליפין או שיק או שטר חוב כנגד מי שהוא צד להם ואינו מסב, לאחר שעברו חמש שנים, וכנגד מסב — לאחר שעברה שנה אחת, מן הזמן שבו נולדה לראשונה לאוחז באותה שעה עילת התובענה כנגד אותו צד; ואולם צד לשטר חליפין, לשיק או לשטר חוב, יכול לוותר על טענת ההגנה שאין להיזקק לתובענה נגדו על פי מסמך כאמור, משום שעברה התקופה האמורה בסעיף קטן זה, ומותר לרשום את הויתור בין בגוף המסמך כאמור ובין בתעודה נפרדת, בין לפני תחילת התובענה ובין לאחריה, ואם נרשם הויתור בתעודה נפרדת לא יהיה מחייב, אלא אם האדם שרשם אותו בתעודה קיבל בעדו תמורה בת-ערך.

(ב) לגבי הקבל תחילת התקופה האמורה מחלותו של השטר, זולת אם —

(1) צריך הצגה לפרעון כדי לחייב את הקבל, כי אז תחילת התקופה האמורה מתאריך ההצגה;

(2) קובל השטר לאחר חלותו, כי אז תחילת התקופה האמורה מתאריך הקיבול.

(ג) לגבי המושך או מסב תחילת התקופה האמורה מן התאריך שבו נתקבלה הודעת

חילול.